

Orebladet

Medlemsblad for Trøndelagsavdelingen
av Norsk Botanisk Forening

Jernbaneplanter — Historien om noen eiketrær — Feite funn fra
sopp høsten

Årg. 12

Nr. 2 – 2009

Bilde 2. Sandskrinneblom.
Støren stasjon 09.08.2009.

Bilde 3. Svensk skrinneblom.
Legg merke til at kronbladene blir bredere forover, til motsetning mot svensk skrinneblom. Støren stasjon 09.08.2009.

Bilde 4. Småtorskemunn søker ly mot sprøyting inntil jernbaneskinne. Singsås stasjon 28.08.2009.

Bilde 5. Rundbelg (og tuns-måarve). Støren stasjon 21.06.2009.

OREBLADET
ISSN 1501-4924

Orebladet utgis av: Norsk
botanisk forening,
Trøndelagsavdelinga (NBF-TLA)

Postadresse: Vitenskapsmuseet,
Seksjon for naturhistorie, 7491
Trondheim

Besøksadresse: Schøninghuset, 3.
etg., Erling Skakkes gt. 47A,
Trondheim

e-post: nbf.tla@vm.ntnu.no

Nettadresse:
[http://www.ntnu.no/
vmuseet/nathist/nbf_tla/](http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/)

Redaktør: Ingar Pareliussen

Abonnement: Bladet utgis med to
nummer i året. For medlemmer av
Trøndelagsavdelingen av NBF inngår
Orebladet i medlemskapet.
Abonnementspris for
ikke-medlemmer er for 2009 kr. 125,-
(abonnementet løper til det blir sagt
opp).

Manuskripter: Manuskripter kan
 gjerne sendes som vedlegg til e-post.
Enkel linjeavstand. Overskrifter
utheves. For de som ikke har tilgang
på PC kan manuskripter sendes
maskinskrevet eller tydelig
håndskrevet. Norske plantenavn skal
brukes der disse finnes. Eventuelle
latinske navn skal stå i kursiv etter
det norske navnet uten bruk av
bindestrek eller parentes.

Illustrasjoner Redaksjonen ønsker
illustrasjoner i form av
strektegninger, diagrammer eller foto
(enten digitale, papirkopier eller dias).
Merk foto som skal returneres med
navn og returadresse.

Frist for manuskripter
Vårnummer: 1. mai. Høstnummer: 1.
november

Styret i NBF-TLA: Ingar
Pareliussen (leder), Egil Ingvar Aune
(sekretær), Inger Gjærevoll (kasserer),
Harald Bergmann (styremedlem,
regionkontakt for Villblomstenes dag),
Harald Kildal (styremedlem, kontakt
mot FNF) og Heiko Liebel
(styremedlem, ansvarlig for
lokalfloraprojektet)

Ekskursjonskomité: Arne
Jakobsen, Sigmund Sivertsen,
Dag-Inge Øien

Revisorer: Per Arild Aarrestad,
Bodil Wilmann

Valgkomité: Sigrid Lindmo, Steinar
Moen

Har du e-postadresse? Om du
sender en epost til oss vil du bli
påminnet om møter, ekskursjoner og
andre foreningsaktiviteter.

Forsidebilde: Rognes plattform mot
Sukkertoppen ©Leif Galten Sta-
sjoner er redusert til plattformer.
21.08.2009.

Jernbaneplanter i Midtre Gauldal

Leif Galten;
leif.persen.galten@stfk.no

Hamskifter

Støren er kommunesenter i Midtre Gauldal og samtidig et av de eldste jernbaneknutepunkt i landet. Størenbanen mellom Trondheim og Støren ble åpnet i 1864 som landets andre jernbanestrekning. Rørosbanen kom i 1877 og Dovrebanen ble åpnet i 1921. Under jernbanens inntog skjedde et stort hamskifte i Støren og omegn. Jernbanen var pådriveren i en prosess vekk fra det gamle bondesamfunnet og mot en mer industrialisert og teknologisk struktur (Gynnild 1999).

Det var i denne tida jernbaneplantene vandret inn; nye planter som fant lette spredningsveier langs de åpne traseene eller som spredte frø med vogner, gods eller reisende folk og dyr. Også vel etablerte planter kunne finne banestrekningene og stasjonene som gode voksesteder og spredningsveier. Velkjent i så måte fra anlegg over det ganske land er den kraftige, fargesprakende geitramsen *Chamerion angustifolium* –

gjærne kalt rallarrose eller rallarblod. Tilsvarende eksempel er sølvzure *Potentilla argentea* og norsk mure *P. norvegica* som ofte vokser på stasjonene i Gauldalen. Disse plantene ble funnet i dalen allerede i 1766 av biskop Johan Ernst Gunnerus, lenge før jernbanetida (Ouren 1964, 1966).

Med sin store virksomhet er det naturlig å anta at Støren stasjon med innkomne spor fra nord, sørøst og sør hadde og kanskje har et stort potensial for å fange opp planteinnvandring. På Støren måtte alt gods til og fra den smalsporete Rørosbanen lastes om. Her var dessuten jernbaneverksted.

I dag er vi inne i et nytt hamskifte. Jernbanen bygges ned. Virksomheten ved Støren stasjon er kraftig redusert. Stasjoner er blitt til plattformer (forsidebildet) eller er – slik som Snøan stasjon på Dovrebanen og Reitstøa stasjon på Rørosbanen – helt forsvunnet. Banelegemene har fått betongsviller og er fylt opp med knyttnevestor stein. Når sportraseene attpå til sprøytes, er det bare litt gråmose (*Rhacomitrium*) og saltlav (*Salicornia*) som overlever. Samtidig har det igjen skjedd store forandringer i Støren sentrum. Ny E6 er ført utenom

gamle Støren, langs Brattliberget og gjennom Soknesøran. Et nytt sentrum har vokst fram på Prestteigen, ikke som en erstatting, men som et tillegg til det gamle. De to sentra er forbundet med ny vei. Et moderne, planfritt kryss kopler det lokale veinettet og riksvei 30 til E6 på Prestteigen. Ved Korsen, det gamle krysset mellom E6 og riksvei 30, er det de siste 40 år bygd ungdomsskole, gymnas og idrettshall (Størenhallen). I disse dager blir de to førstnevnte revet og erstattet av et stort nybygg – Gauldal skole og kultursenter, koplet til Størenhallen. For få år sia ble det bygd helsesenter og kommunehus i samme område, mens praktfull flommarksskog i Soknesøran har måtte vike både for motorvei (ny E6) og for storstilt idrettsanlegg, ny barneskole og barnehager. Denne store anleggsvirksomheten åpner stadig nye muligheter for planteinnvandring. For langtransport inn har de nye veiene i stor grad overtatt jernbanens rolle.

Tore Ouren og floraen i Gauldalen

Fra han kom til Budal som ung student i 1948 til han la ned

vandringsstaven i 1995 utførte Tore Ouren et enormt botanisk registreringsarbeid i Gauldalen. Resultatet var fem grundige lokalfloraer for de gamle herredene Budal (1952), Soknedal (1959), Singsås (1961), Støren (1964) og Haltdalen (1966) samt 6000 plantebelegg fra Gauldalen til Vitenskapsmuseets herbarium i Trondheim (TRH). Ouren er en av de store plantesamlerne i Norge, med mer enn 16000 innsamlinger fra 185 kommuner fordelt på 19 fylker (Pedersen 2002). I Bygdabladet for Støren, Rognes og Snøan i 1997 gir Gunnar Bekken en omtale av Gauldalsbygdenes store botaniker og det botaniske livsverket han la igjen her.

Lokalfloraene kom ut i tidsrommet 1952-1966. Dette var før de store veiutbygginger, så jernbanen var enda den viktigste kommunikasjonslinja. I floraene for stasjonsbygdene Støren, Soknedal, Singsås og Haltdalen (i Holtålen kommune) nevner Ouren et titalls nyregistrerte planter som han nesten bare hadde funnet på stasjonene og langs jernbanelinjene. Disse plantene regnet han med måtte være innkommet med jernbanen, og han kalte dem jernbaneplanter.

Han la til noen planter med vid utbredelse i annen vegetasjon, men som han alltid fant på stasjoner og langs jernbanelinjer, planter han også antok var innkommet med jernbanen dersom de ikke var dokumentert funnet tidligere. Akkurat dette var og er imidlertid en vanskelig vurdering, for svært få hadde samlet planter i Gauldalen før jernbanetida.

Lege i Trondheim i 1676-1712, Joachim Irgens, etterlot seg den eldste kjente norske fortegnelse over viltvoksende planter i Trondheims-området, med én angivelse for Singsås; harerug *Bistorta vivipara* (Ouren 1961).

Kapellan Ole Lie skrev i brev av 1764 til biskopen sin om plantefunn i Støren og Budal, blant annet funn av søterot *Gentiana purpurea* (Ouren 1964), i dag en verdig kommuneblomst for Midtre Gauldal.

Den selvsamme biskop i Nidaros, Johan Ernst Gunnerus, en av grunnleggerne av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskap, forfatter av *Flora Norvegica* og nær brevvenn med Carl von Linné, samlet planter på sine visitasreiser gjennom dalen i 1766 og 1772. Foruten norsk mure og sølv-mure (over)

nevner han fra Støren blant andre brønnkarse *Rorippa palustris*, en ugrasplante med hyppige forekomster på jernbanestasjonene i området i dag (Ouren 1964).

Botanikeren Mathias Numsen Blytt reiste gjennom Gauldalen i 1835, men dagboka hans inneholder ingen plantefunn fra Støren. I floraen sin fra 1876 nevner han imidlertid smalfrostjerne *Thalictrum simplex* og tårnurt *Turritis glabra* fra «Singsaas» og klåved *Myricaria germanica* fra «Guldalen» (Ouren 1964). Ingen av disse tilhører Ourens jernbaneplanter, sjøl om nok pionerplanten klåved til tider finner fotfeste på den åpne grusen i jernbaneskråninger og på stasjoner.

Som kilde til eldre plantefunn støttet Tore Ouren seg særlig til to amatørbotanikere fra anleggstida. Driftsingeniør ved Rørosbane-anlegget i 1873-1875, J.G.D. Oxaal, samlet flere hundre planter i Ålen og 80 planter på Støren. Forstmester J.M. Norman botaniserte i områdene rundt Støren stasjon i 1882 og anførte 192 arter herfra (Ouren 1964). Samlingene til de to – oppbevart ved Botanisk Museum i Oslo – inneholder flere kortlevde ugrasplanter fra

jordbrukslandskapet, nokså sikkert kommet inn som forurensing i såfrø. De fikk nå nye spredningsmuligheter langs de åpne jernbanetraseene. Som en følge av bedre frørensing var mange av ugrasartene – for eksempel veisennep *Sisymbrium officinale*, hundesennep *Descurainia sophia* og rødtvetann *Lamium purpureum* – gått sterkt tilbake eller forsvunnet allerede da Ouren kom til Gauldalen.

Men hvordan står det til med Tore Ourens jernbaneplanter i Midtre Gauldal i dag? Sommeren 2009 besøkte jeg Støren stasjon, “stasjonene” Rognes, Kotsøy, Bjørgen, Osøy Bru, Singsås og Reitstøa på Rørosbanen og Snøan, Soknedal og Garli på Dovrebanen for å undersøke status og samtidig se om det kunne dukke opp nye jernbaneplanter. Jeg har valgt å bruke begrepet stasjon på alle stoppestedene som opprinnelig var stasjoner, sjøl om bare Støren fullt ut forsvaret begrepet. Singsås og Soknedal har imidlertid spor- og bygningsmessig beholdt stasjonspreget, men er ubetjente. På Garli er sporene fornyet og den gamle stasjonen er et viktig krysningspunkt på Dovrebanen. Snøan og Reitstøa

stasjoner er nå praktisk talt helt forsvunnet, mens Rognes plattform ligger litt sør for den opprinnelige stasjonen. Nokså ny og ikke nevnt av Ouren er Osøy Bru plattform, sprengt ut i fjellskrånningen på nordbredden av Gaula ved Forsetmoen (Singsås kirke).

Jernbaneplanter

Lupin *Lupinus*

Tre flerårige nord-amerikanere av slekta lupin er naturalisert i Norge. Den store, kraftige hagelupinen *L. polyphyllus* er den vanligste. Opprinnelig ble den dyrket i hager, men har vist en utrolig evne til å spre seg ut i og konkurrere ut naturlig vegetasjon. Derfor har arten kommet på svartlista over plagsomme nye planter. Hagelupin vokser i kraftige, men nokså spredte bestand på Støren stasjon, på tømmerlagringsplassen mellom veien og sporene nord for stasjonsbygningen. Den har også en liten forekomst på Singsås stasjon, i veigrøfta mellom stasjonsområdet og riksvei 30 og ved Bjørgen stasjon (plattform). For øvrig vokser arten spredt i veiskrånninger og har massive forekomster på elveørene i Gaula. Tore Ouren noterte ikke hagelupin i noen av

floraene sine, så dette er en nyinnført art og mest sannsynlig en hageflyktning.

I Soknedals-floraen (1959:104) har imidlertid Ouren med sandlupin *L. nootkatensis*: «Bjørset, ved jernbane-linjen, trolig plantet.» Han kommenterer på s. 85 at arten nok er benyttet for å binde jernbaneskråninger, altså aktiv utplantning. Sandlupin er mindre enn hagelupin, mer hårete, med buskaktig voksemåte og med bladrosetter som visner ned før blomstring. Den er svært vanskelig å skille fra den tredje lupin-arten, jærlupin *L. perennis*, som ikke har noen dokumenterte forekomster i Midt-Norge. I en artikkel i Blyttia i 2000 beskriver Reidar Elven og Eli Fremstad få forekomster av sandlupin langs vei og jernbane i Oppdal, Rennebu og Stjørdal, funn betegnet som framskutte brohoder langt nord for hovedforekomstene på sørlige Østlandet og i Rogaland. Elven og Fremstad nevner Ourens funn på Bjørset, men forteller ikke om gjenfunn her. En inspeksjon sist sommer gav heller ingen funn. De nye vei- og jernbane-skråningene opp mot Bjørset er i stedet plantet til med skinnende gul veitirilltunge *Lotus corniculatus* var. *sativus* –

en moderne kommunikasjonslinjeplante.

Skrinneblom *Arabidopsis*

De tre ettårige artene av slekta *Arabidopsis*, alle funnet i Midtre Gauldal, framstår som botanikkens «tre bukkene Bruse». De to største «bukken», sandskrinneblom *A. arenosa* og svensk skrinneblom *A. suecica*, er innførte arter som tilhører de «ekte» jernbaneplantene. Den minste, den ytterst granne og spinkle vårskrinneblom *A. thaliana*, er hjemlig, det vil si at den kom inn i norsk flora lenge før jernbanetida og uten direkte eller indirekte hjelp fra mennesket.

Sandskrinneblom (bilde 2) har vandret inn østfra til Norge på 1900-tallet. Den har masseforekomster på Støren stasjon, særlig sør for stasjonen mot spordelet for Røros- og Dovrebanen. Planten har store, kvite, vidt åpne kronblad som kan ha et anstrøk av rødfiolett, og ofte kraftig bladrosett med fjærdelte blad. Kronbladene har to tydelige tenner ved basis. Tore Ouren registrerte arten på Støren og Haltdalen stasjoner. Foruten store forekomster på Støren stasjon, vokser den i dag på Kotsøy og Singsås stasjoner og i jernbaneskråninger ved

Granøyen og ved Storneset i Singsås. Forunderlig nok ble den ikke funnet langs Dovrebanen verken sist sommer eller under Ouren innsamlinger i 1985-94. Men Ouren fant sandskrinneblom på elveør i Ila i Soknedal (TRH 1989), og arten har flere forekomster langs grusveier, blant annet ved Høstvollveien på Støren.

Svensk skrinneblom (bilde 3) har også vandret inn østfra med førstefunn i Norge på Røros i 1939. Den er mindre, med kvite, nokså brede kronblad som ofte holder seg traktformet lukket. Kronbladene mangler tenner ved grunnen (skille mot sandskrinneblom), men har i stedet tydelig gul basis. Rosettbladene er hele til parflikete, og de få stengelbladene har gjerne noen tenner (skille mot vårskrinneblom). Tore Ouren fant svensk skrinneblom på Støren stasjon, i jernbaneskråning ved Skjerli på Dovrebanen, og på Rørosbanen på grensa til Singsås, foruten på Haltdalen stasjon. I perioden 1987-2001 er den dessuten samlet på Kotsøy, Singsås, Reitstøa og Garli stasjoner av Tore Ouren og av Eli Fremstad (ADB 2009). Sist sommer ble arten funnet på Støren stasjon,

nord for plattformen sammen med vårskrinneblom, på Soknedal og Bjørgen stasjoner og på restene av Reitstøa stasjon.

Vårskrinneblom har små, kvite og smale kronblad som er gule ved grunnen. Bladene i rosett og på stengel er helrandete og med mye stjernehaar. Tore Ouren gjorde ett funn, i naturlig vegetasjon i vestsida av Sukkertoppen ved Rognes (1964). Seinere, i 1987-94, var han tilbake og samlet vårskrinneblom på Singsås, Reitstøa, Soknedal og Garli stasjoner (ADB 2009). Det later til at denne litt sørlige og varmekjære arten har tatt klimabedringen på alvor og begynt å spre seg, og den har funnet at jernbanen er en bra spredningsvei. Sist sommer ble vårskrinneblom samlet både på Støren – sammen med svensk skrinneblom – og Snøan stasjoner. Kanskje vokser den på Reitstøa også, men de sprøytete og uttørkede eksemplarene er svært vanskelig å holde fra svensk skrinneblom.

Småtorskemunn *Chaenorhinum minus*

Dette er en liten (10 cm) og uanselig plante i maskeblomstfamilien med små,

blekt rosa blomster. Den kan være litt klissete av kjertelhår, og den danner en karakteristisk kapsel med to hull i toppen. Småtorskemunn er en nyinnvandrer som sprer seg raskt oppover dalene langs veier og særlig jernbane, og har nå kommet seg helt opp på Røros stasjon. Tore Ouren samlet planten på Soknedal (TRH 1953) og Snøan (TRH 1962) stasjoner. I dag har den en nokså stor bestand på Støren stasjon, ved veiovergangen til verkstedområdet. Her holder den stand, sjøl om den sprøytes og ser nokså miserabel ut. Spredte individ spretter også frimodig opp i sprekker i asfalten på plattformen ved stasjonsbygningen. Arten sprøytes til tørke og døde på Singsås stasjon også, men sist sommer hadde flere planter funnet sprøytely tett inntil skinne i nedlagt spor rett vis-a-vis stasjonsbygningen (bilde 4).

Lintorskemunn *Linaria vulgaris*

Planten er en nær slektning av småtorskemunn, men er høyere og mer staselig. Den trives også på stasjoner og kjemper i dag mot sprøytedøden på Støren og Singsås stasjoner, akkurat som småtorskemunn. Tore Ouren samlet lintorskemunn på

Støren, Snøan og Singsås stasjoner (Ouren 1961, 1964), men både da og nå fins den på flere andre voksesteder, ofte som flyktning fra hus og hage.

Rundbelg *Anthyllis vulneraria ssp.vulneraria*

Tore Ouren registrerte erteplanten rundbelg ved jernbanelinja 1 km vest for Snøan stasjon (Ouren 1964) og ved Bjørgen stasjon (TRH1968) som de eneste funn i Midtre Gauldal. Førte år seinere vokser den på grus øst for verkstedbygningene på Støren stasjon. I mellomtida har Ouren også funnet planten ved riksvei 30 på Hindbjørgen (TRH1992). Arten er svært formrik. Norsk Flora 2005 deler forsøksvis det norske materialet i tre underarter. Den nedliggende veksten viser at det er låglandsrasen vanlig rundbelg som er funnet i kommunen (bilde 5; TRH). En innført rase – fôrrundbelg *A. vulneraria ssp. carpatica* – plantes i stor stil på veikanter i Østerdalen og Gudbrandsdalen. I Trøndelag ser det ut til at den før nevne veitirilltunge foretrekkes i utplantinger.

Svineblom *Senecio*

Klustersvineblom *S. viscosus* utmerker seg ved vond lukt,

klissete kjertelhår på stengel og blad, og som oftest med gule, små tungekroner i randen av korga. Den ble innført til Norge omkring 1800, og har spredt seg som ugras langs veier, jernbane og på skrotemark i store deler av landet. Tore Ouren fant denne nokså store korgplanten på Støren og Haltdalen stasjoner (1964, 1966), og den ble gjenfunnet på Støren stasjon sist sommer. Dessuten vokste den i det ufullendte amfiet ved Støren Museum helt til anleggsmaskinene tok hele amfiet (TRH 2004). Nå har den flyttet ned i blomsterbedene ved Presttteigen-senteret. I 2009 ble den nære slektningen åkersvineblom *S. vulgaris* registrert på Støren, Kotsøy, Bjørgen, Osøy Bru og Soknedal stasjoner, foruten i veikanter, på parkeringsplasser og på skrotemark. Også Ouren fant åkersvineblom; «... temmelig vanlig i Støren sentrum, men for øvrig opptrer den i herredet ennå bare langs jernbanen» (1964: 29), det vil si ved stasjonene på Støren, Snøan og Rognes. Han fant dessuten arten på Soknedal, Bjørgen, Reitstøa og Haltdalen stasjoner (Ouren 1959, 1961, 1966), og i 1987 også på Singsås stasjon (ADB 2009). Åkersvineblom har ingen

vond lukt, mangler kjertelhår og tungeformete randkroner og har tydelig svart spiss på korgdekkbladene.

Bladfaks *Bromopsis inermis*

Tore Ouren fant det store graset bladfaks ved jernbanen ved Bordal i Soknedal i 1953 og på Singsås stasjon i 1957 (Ouren 1959, 1961). I Soknedal ble graset sådd ut for å binde jernbaneskråninger, akkurat som sandlupin. På den tida var bladfaks bare funnet ved jernbanen i Trøndelag (Ouren 1959). Få år seinere hadde Ouren funnet graset på stasjonene Støren, Snøan og Bjørgen, dessuten på flere steder utenom jernbaneområdene (ADB 2009). Etter hvert ble bladfaks innsådd som forgras, i mange fjellbygder sammen med strandrør *Phalaris arundinacea* og hundegras *Dactylis glomerata*. I dag står arten her og der som jordbruksflyktning i vei- og åkerkanter både i låglandet og i fjellbygdene. Bladfaks beholder et svakt alibi som jernbaneplante ved fortsatt å vokse på Støren stasjon, på tømmeroppsamlingsplassen nord for stasjonsbygningen (bilde 6).

Tettkarse *Lepidium densiflorum*

Dette er en korsblomst med mange små blomster i tette aks. Tore Ouren fant planten på Støren stasjon i 1962 (Ouren 1964). Den ble ikke gjenfunnet sist sommer. Tettkarse er et innført ugras med særlig utbredelse. Foruten på Støren stasjon, er arten funnet rundt Piene Mølle i Buvika, på Øysand og i områder rundt kornsiloene i Ilsvika, ved Elgeseter bru og ved jernbanestasjonen i Trondheim, alle funn før 1978 og flere av dem ved Tore Ouren! (ADB 2009).

Rødtvetann *Lamium purpureum*

Arten er et lite ugras i leppeblomstfamilien. Oxaal oppgav den for Støren i 1875, og Ouren fant rødtvetann i hagene på Snøan og Rognes stasjoner. Derfor inkluderte han arten i jernbaneplantene (1964: 29), kanskje en vel tynn jernbanetilknytning! Nå eksisterer ikke disse stasjonene lenger, og rødtvetann ble ikke sett ved noen av stasjonene sommeren 2009. Men arten er registrert i gråorskog på Folstad (TRH1978) og sett sist sommer som åkerugras i Melhus.

Tunbalderbrå *Lepidothea suaveolens*

Denne vesle ugrasplanten (bilde 7) i korgplantefamilien kommer fra Øst-Asia og Nord-Amerika og har spredt seg i Norge fra 1862 (Lid & Lid 2005). Den kom til landet med ulike typer import, blant annet som bevisst frøinnførsel til Botanisk Hage i Oslo. I Budals-floraen (1952) skriver Tore Ouren at han har funnet planten på kun et sted i Budal. Tolv år seinere skriver han i Støren-floraen at tunbalderbrå «har nok fulgt trafikken med jernbane og veier» (1964: 29). Da var arten svært vanlig i dalføret, også langs jernbanen. Nå fins den over alt, langs veier, i tun og på alle typer åpne grusplasser. På Støren stasjon vokser den til og med i smale sprekker i asfalten ut mot kanten av plattformen, sammen med skrantende eksemplarer av tunsmåarve *Sagina procumbens*, småtorskemunn *Chaenorhinum minus*, åkersvineblom *Senecio vulgaris*, takhaukeskjegg *Crepis tectorum* og en og annen sandskrinneblom *Arabidopsis arenosa*. Den har til dels store forekomster ikke bare på Støren stasjon, men ved alle stasjoner i Midtre Gauldal, unntatt Garli, hvor den pussig nok ikke ble

funnet.

Åkergråurt *Filaginella uliginosa*

Til samme kategori som tunbalderbrå hører også åkergråurt, bare at den er enda mer vidspredt i jordbrukslandskapet og således enda vanskeligere å knytte spesielt til jernbanen. Arten er svakt sørlig og varmekjær og liker seg ikke for høyt opp i fjelldalene. Tore Ouren har den da heller ikke med i Budals-floraen (1952), har bare så vidt påvist arten i Soknedal (1959), Singsås (1961; Reitstøa stasjon) og Haltdalen (1966), og viser til ett funn for Støren, langs den da nyanlagte skogsbilveien til Furukollen (1964). Men Oxaal noterte åkergråurt som «Almindelig» på Støren i 1875, og Norman fant den «rigelig i veigrøftene o.s.v.» i 1882 (Ouren 1964). I dag er åkergråurt et vanlig ugras langs veier, på åpne plasser og skrotemark nede i dalene. Den ble sist sommer funnet i til dels store mengder på nesten alle jernbanestasjoner i kommunen. Dermed er i alle fall åkergråurt knyttet til jernbanen ved hyppig å vokse der, sjøl om det kan være vanskelig å argumentere for at arten har kommet inn med jernbanen.

Nye jernbaneplanter?

Bakkemaure *Galium sternerii*

I Norsk flora 2005 står å lese om denne vesle, sjeldne, sørøstlige arten: «ST Midtre Gauldal (jernbaneugras)». Dette vekket min nysgjerrighet, og jeg etterspurte arten ved herbariene på Vitenskapsmuseet i Trondheim og Botanisk Museum i Oslo. På sistnevnte sted fant Oddvar Pedersen et ark med bakkemaure nederst i en bunke med plantebelegg der bestemmelse ikke er endelig avklart. Belegget av bakkemaure er forresten ikke nytt. Den ble funnet og samlet av fiskeriinspektør A. Landmark på Støren i 1902: «*Galium silvestre* Pod. Jernbaneskraaningen lidt nordenfor Støren Station. Guldalen. 9/6 1902. A. Landmark.» En bekreftelse av rett bestemmelse er påtegnet belegget 18/6-89, men arten er ikke tatt med for Midtre Gauldal i Norsk Flora 1994.

Fiskeriinspektør A. Landmark samlet planter på Støren under en gjennomreise i 1902. Tore Ouren kjente godt til Landmarks innsamling (1964:10). Men enten har han ikke funnet belegget av bakkemaure i Oslo, eller han har forkastet bestemmelsen. I alle fall har han ingen opplysninger om arten i

Støren-floraen. Bakkemaure er ikke gjenfunnet på Støren, men er neppe så mye ettersøkt heller.

Kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*

Da kona og jeg flyttet til Støren i 1978 fant vi denne store, praktfulle planten i veikanten ved Støren stasjon, nord for stasjonsbygningen. Vi plantet den i hagen vår, noe vi aldri skulle gjort! Den spredte seg ut i hele hagen og i veier og grusganger og ble et brysomt ugras. Planten er opptil en meter høy, har store, oftest røde, men også noen kvite, blomster. Frukten er en kjøttfull, saftspent kapsel som åpner seg og kaster ut frøene ved at flikene brått krøller seg sammen når noen kommer borti den (bilde 8). Kjempespringfrø er en nær slektning av det mindre, gule og hjemlige springfrøet som vokser i fuktige, næringsrike skoger, blant annet i den før omtalte og nesten utraderte flommarkskogen i Soknesøran. Egentlig er ikke kjempespringfrø noen jernbaneplante i den forstand at den har kommet inn med jernbanen. Dette er en prydplante som har flyktet ut av hager og funnet et egnet voksested her ved stasjonen. Ouren har den ikke med i

floraene sine, men han samlet den ved Støren stasjon i 1990 (TRH). Gunnar Bekken har en innsamling fra Støren stasjon og området ved det gamle posthuset fra 1994 (TRH). Kjempespringfrø vokser fortsatt ved stasjonen, men ser også ut til å spre seg litt både her og der på Støren, blant annet i Frøsetbakken og i veikant mot Folstad.

Amerikamjølke *Epilobium ciliatum* ssp. *ciliatum*

Akkurat som lupin er amerikamjølke en aggressiv, ny innvandrер som tar opp konkurransen med og fortrenger naturlig vegetasjon. Planten ble innført med ballast til Kristiansund i 1869 og har derfra spredd seg over hele landet (Lid & Lid 2005). Grøfter langs vei og jernbane er velegnete spredningsruter. Tore Ouren har ingen rapporter om amerikamjølke i floraene sine. Hans andre botaniske lidenskap var imidlertid slike ballastplanter, og i 1985-1994 samlet han arten i fuktvegetasjon på tretten voksesteder i Midtre Gauldal, men ingen av lokalitetene var knyttet til jernbanen (ADB 2009). Sist sommer fant jeg til dels store forekomster på svakt fuktige steder på alle stasjoner i

kommunen. På stasjonene konkurrerer amerikamjølke med de hjemlige artene bergmjølke og krattmjølke, mens ute i naturlig vegetasjon, ved kilder og bekker, er det kildemjølke og setermjølke som fortrenges.

Konklusjon Av Tore Ourens 13 jernbaneplanter fra 1950/1960-tallet ble 10 gjenfunnet på stasjonene i Midtre Gauldal i 2009, flere av dem med store forekomster. Den ene av de ikke gjenfunnete – sandlupin – er erstattet av hagelupin, som imidlertid ikke kan sies å være noen jernbaneplante etter Ourens bruk av begrepet. Det er fristende å inkludere vårskrinneblom som den fjortende jernbaneplanten, da fem av i alt seks funn i Midtre Gauldal er fra jernbaneområder. Men dette er eksempel på en opprinnelig art som ikke har kommet inn med jernbanen, men som etter hvert har funnet at jernbanen kan være et egnet voksested blant flere. Dette gjelder egentlig mange flere planter. Tre nye arter er tatt med. Av disse er kjempespringfrø, akkurat som hagelupin, mest for hageflyktning å regne, mens amerikamjølke er en moderne kommunikasjonslinjeplante. Et

interessant tilfelle er bakkemaure, en ekte jernbaneplante som glippet ut av Tore Ourens grep. Det kan være spennende både å ettersøke arten i terrenget og å følge med på konklusjonen i den forestående granskingen av det gamle belegget.

Takk til Eli Fremstad, Vitenskapsmuseet i Trondheim og Oddvar Pedersen, Botanisk Museum i Oslo for hjelp til søk i og utskrifter fra herbariene. Takk også til Reidar Elven for hjelp til bestemmelse av innsamlet materiale, ikke minst Arabidopsis. Alt innsamlet materiale er deponert ved TRH.

Arkivkilder Artsdatabanken 2009. (ADB). Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no>

Universitetsherbariet i Oslo (O), UiO, Botanisk Museum, Tøyen Vitenskapsmuseets Herbarium, Trondheim (TRH), NTNU

Litteratur Bekken, G. 1997. Tore Ouren og hans botaniske arbeid i Gauldalen. Bygdabladet for Støren, Rognes og Snøan. Årgang 1 – 1997; s. 53-54.

Elven, R. & Fremstad, E. 2000. Fremmede planter i Norge. Flerårige arter av slekten lupin *Lupinus* L. Blyttia 58; s. 10-22.

Gynnild, H.E. 1999. Det store hamskiftet i Støren sentrum og

fargerigården i Spjeldbakken. Bygdabladet for Støren, Rognes og Snøan. Årgang 3 - 1999; s. 57-59.

Lid, J. & Lid, D.T. 1994. Norsk flora. 6. utgåva ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1014 s.

Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. 7. utgåva. Redaktør: Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.

Pedersen, O. 2002. Karplanteherbariene - hva har samlet seg der? Blyttia 60; s. 103-116.

Ouren, T. 1952. Floraen i Budal herred i Sør-Trøndelag. Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs skrifter 1952 nr 1; s. 1-101.

Ouren, T. 1959. Floraen i Soknedal herred i Sør-Trøndelag. Årbok 1959 for Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, s. 71-121.

Ouren, T. 1961. Floraen i Singsås herred i Sør-Trøndelag. Årbok 1961 for Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, s. 5-73.

Ouren, T. 1964. Floraen i Støren herred i Sør-Trøndelag. Årbok 1964 for Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, s. 7-78.

Ouren, T. 1966. Floraen i Haltdalen herred i

Bautaen fra 100-årsminnet for Biskop Johan Ernst Gunnerus død fra 1873 og den nordvestre eika plantet ved jordfestelsen i 1867.

Sør-Trøndelag. Årbok 1966 for Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, s. 25-102.

Historien om noen eiketrær.

Eiketrær kan bli gamle, men ikke alle får stå i fred.

Eldar Gaare og Inger Gjærevoll

- Når ble eiketrete som sto på Museets indre

gårdsplass plantet, og når forsvant det?

- Minnestøtten for Johan Ernst Gunnerus på Domkirkegården kranse av fire eiketrær. Når ble de plantet der?

Det er en artig forbindelse mellom disse trærne, en forbindelse som det kan være grunn til å minne om. Biskop Johan Ernst Gunnerus stiftet sammen med rektor Gerhard Schøning og etatsråd Peter Frederik Suhm. Det Trondhjemske selskab i 1760. Det er vår eldste vitenskapelige institusjon og er i dag kjent som Det konglige norske vitenskapers selskab og skal til neste år feire 250 års jubileum. Ved 200-årsminnet ga selskapet i 1918 ut et Minneblad for Johan Ernst Gunnerius fødsel. I 1959 ble Eldar professor Olav Gjærevolls student. Med det fulgte museumsstipendiatstilling og arbeidsplass på Botanisk avdeling. Det ble en svært god startgrop for en ung mann. For å lære om arbeidsplassen og arbeidsoppgavene ble avdelingens årsmeldinger lest. I Årsmelding fra 1935 av Ove Arbo Høeg (2) sto det:

«En uvanlig gave, som er blitt satt særlig pris på, er kommet fra Direktør Arne Høeg i form av en

frøplante av ek, spiret op av en ekenøtt fra ett av trærne på Gunnerus's grav på Domkirkegården. Dette tre skal være plantet av Apoteker J.K.Brun for ca 45 år siden. Så vidt vites har det ikke satt frukter før i 1934, da den lange, varme eftersommer begunstiget modningen. En del nøtter, som Museet fikk, blev opbevart vinteren gjennom i en sandkasse i kjelleren, men vilde ikke spire, formodentlig til dels fordi de hadde tørket. En eneste nøtt som Direktør Høeg hadde beholdt, og som var blitt opbevart i en blomsterpote som blev nedgravet ute, spirte derimot, og frøplanten blev overlatt Museer. Den blev satt ned på gårdsplassen, og har siden vokst meget godt.»

Dette treet var 25 år og i god vekst da Eldar leste denne årsberetningen første gang. I dag er det borte. En telefon til en langtidsansatt på Muset klargjorde at det fikk stå i fred til behovet for flere parkeringsplasser ble for stort. I 1984/ 1985 ble det felt, 50 år gammelt. Dermed er det siste av de to innledende spørsmål besvart.

Etter hva Høeg skriver skulle trærne som danner en firkant rundt Gunnerus minnestøtte, være plantet av apoteker Brun i

Arne Fjellbu, etterfølger i den gamle bispestol, legger ned en krans ved bautaen i forbindelse med DKNVS 200 års jubileum i 1960.

1890. I miljøet på Det kongelig norske vitenskapers selskaps museum var det stor oppmerksomhet om Gunnerus når Eldar kom dit i 1959. Forberedelsene til Selskapets 200 års jubileum det kommende år, 1960, var i full gang. Hans Midbøe skrev på historien, planlegging for feiringen merket man overalt.

Den 5. mai 1960 la etterfølgeren i bispestolen, Arne Fjellbus krans på graven og sa blant annet, sitert i Selskapets

”Beretning om
Tohundreårsjubileet” (1):

«... Da graven var tilkastet, sendte godseier Krohg på Kystad 4 vakre eiketrær ned fra sin planteskole. Det er de samme trær som vi i dag har her. Overlærer ved Realskolen Carl Ludvig Simonsen skriver dette i et brev datert 14.3.1899. Sammen med Katedralskolens rektor Carl Müller plantet han disse fire trær i gravstedets fire hjørner. Han skriver i 1899 at disse fire trær trives fremdeles godt. De står her levende og sterke også i dag.»

Johan Ernst Gunnerus døde på en visitasreise i september 1773 og hans kiste ble bisatt i kjelleren i Domkirkens vestskip. Vestskipet lå den gang i ruiner. Kisten ble først jordfestet ”graven var tilkastet” i 1867 (3), for å rydde plass til de restaureringsarbeidene som skulle følge. De øvrige kister fra Vestskipets kjeller ble lagt i en fellesgrav. Liggende gravsteiner like i front og nord for Gunnerusgraven, markerer i dag disse fellesgravene. Ved hundreårsminnet etter Gunnerus død, ble det i 1873 reist en minnebauta. Et foto av denne og det nordvestre eiketree finnes i Mindebladet (3). Det antar vi ble tatt i 1918.

I 2008 finner man livskraftige, mer enn 140 årige, eiketrær som omkranser en bauta sterkt i behov av vedlikehold til Selskapets 250-års jubileum.

Disse to sitater er motstridende når det gjelder hvem som plantet trærne ved graven og når det skjedde. Høeg mente de ble plantet av apoteker Brun i 1890, Fjellbu fikk gransket korrespondansen og fant at de skulle være plantet av Møller og Simonsen i 1867, altså 23 år tidligere.

Men trærne står fortsatt og alder på trær kan man finne om man kjenner teknikken. Inger hadde gode kontakter. Hun kontaktet Terje Thun ved NTNU, som gjerne ville datere trærne og ba kommunen for å få lov til å ta boreprøver. Terje ga først et uoffisielt anslag på rundt 120 årringer, men sa det var litt vanskelig å telle mot slutten

uten at prøven var preparert ettersom de siste årringene var ganske smale. For å være absolutt sikker sendte Terje prøvene til eksperter i Danmark. De kom til 127 årringer og anslo at det i tillegg manglet ca. 5-10 årringer inn mot marginen. Til dette legger man enda et par år fordi prøvene ble tatt i brysthøyde.

Det avgjør saken entydig. Trærne kan ikke være 120, men gjerne 140 år. Det betyr spiring i 1868. Plantingen ved graven må kanskje ha skjedd med ganske unge trær i noen få år etter jordfestelsen i 1867. Svaret på vårt første spørsmål synes klart nok.

De eikenøtter som ble samlet i 1934, var, i følge Høeg, de første frukter på trærne, de var da 67 år. Av disse nøttene som Direktør Arne Høeg samlet førte bare en til ett eiketre. Ove Arbo Høeg plantet dette tre som da stammet fra et av de som kranset Gunnerus grav, på gårdsplassen til den viktigste institusjon som var resultatet av Gunnerus virke. Men der det sto på indre gårdsplass på Museet hadde det ingen plakett som fortalte dets historie. Det måtte vike for en parkeringspass og fikk ikke bli eldre enn 50 år. Inger alder for et eiketre som vi

vet.

Nå kan jo historien gjentas, eiketrærne som kranser graven gir hver høst mengder av nøtter. Eldar samlet en del og av dem som ble satt i potter vinteren 2008-2009 spirte 33 %, Dermed har vi 7 små eiker stående i potter og de går nå friske inn i sin andre vinter. Om noen skulle ønsker å plante dem på Museets eller Universitetets grunn er de disponible til jubileet.

Sitert (1) Ole Peder Arvesen, Olav Gjæreoll (red). 1961.

Beretning om

Tohundreårsjubileet 6te til 8de mai 1960. Det kgl. Norske videnskabers selskab i Trondhjem. I kommissjon hos F.Bruns bokhandel. 41 s.

(2) Ove Arbo Høeg. 1936. *Den botaniske avdeling. Årsberetning 1935*

(3) Anonym 1918. *Johan Ernst Gunnerus 1718-26.*

Februar-1918. Mindeblade. Det kgl norske videnskabers selskab. Aktietrykkeriet i Trondhjem. 145 s.

Feite funn sopp høsten 2009

Thyra Solem, Marthe Gjestland og Sigmund Sivertsen

Sopp høsten 2009 skulle vise seg å bli eventyrlig. Matsoppelskerne kunne begynne å fylle kurvene allerede i begynnelsen av august. Varme tidlig på sommeren og mye nedbør i høst skapte helt ideelle forhold, det bare sprutet opp med sopp. I Trondheim kunne det første feite funnet konstateres allerede i august, det var bleklodden steinsopp *Boletus reticulatus*. Dette er det første funnet nord for Dovre, morsomt at det er i Trondheim kommune. Blek kantarell *Cantharellus pallens* med to nye vokseplasser i Trondheim er også morsomt, den ligner jo på vanlig kantarell *Cantharellus cibarius*, men er absolutt blekere og den lukter ikke kantarell! Med alderen blir den større enn kantarell og ligner mer i fargen, men den er da svært hard. Det er ikke det første funnet nordenfjells, for den er funnet på Frosta og Verdal tidligere, men det første i Sør-Trøndelag. Siden den er så hard som utvokst, er matverdien ikke stor. Når vi først er på kantareller, så ble svartnende kantarell *Craterellus melanoxeros* funnet for første i Trøndelag. Denne rødlistede arten (NT) har hittil vært registrert med mange funn i Møre og Romsdal og ett funn i

XIX Nordiske soppkongressen

Nordland. Det virket urimelig at den skulle ha "hoppet over" Trøndelag, så det er fint vi nå har den her også. De to første funnene ble gjort i hasselskog i Vanvikan og Gjøråsvika under ekskursjoner i forbindelse med Nordisk soppkongress på Steinkjer. Kartleggerne i Sør-Trøndelag ble litt misunnelig over at det ikke var noen funn i Sør-Trøndelag, så i den edle hensikt å få den representert i vårt fylke, knegikk vi hasselskogen i Varggangslia, Rissa – og der var den!

Vi trodde en stund at den rødlistede kjerneklubbe *Podostroma alutaceum* (NT) som ble registrert i begge trøndelagsfylkene i høst, var ny

nord for Dovre, men den ble altså funnet i Malvik i 1951, og vi hadde i begeistringen helt glemt at vi fant den i Steinkjer i 2006. I keisersoppens *Catathelasma imperiale* tegn (Figur 0.1) ble den XIX Nordiske soppkongressen arrangert på Steinkjer med 80 deltagere, og dette kombinert med den fantastiske sopphøsten ga mange store opplevelser. Med mange spesialister på forskjellige soppselekter og -grupper, særlig innen slørsopper *Cortinarius*, var det duket for en overveldende rekke av feite funn. De to amatørerne fra Trondheim som fikk delta på kongressen, har på langt nær ikke fordøyet alt dette enda. Men vi var med da den rødlistede børstebrunpigg *Hydnellum mirabile* (VU) ble funnet i Steinkjer, da vi nærmest gikk manngard oppover en åsside. Jubelen ville ingen ende ta! Riktignok ble den funnet på en annen lokalitet i Steinkjer i 2001, men disse funnene er de eneste nord for Dovre. Utseendet på børstebrunpiggen ble beskrevet som våt og lurvete teddy-pels! På samme lokaliteten var også rødlisteartene gråkjuke *Boletopsis leucomelaena* (NT) og vrangstorpigg *Sarcodon lundelli* (VU) til stede innen en radius på 5 m. Hotspot sa dere? Vi er

ellers litt blaserte på gråkjuke, men har til gode å registrere vrangstorpigg i Sør-Trøndelag. Hele soppkongressen gledet seg over den utrolig vakre fagervokssoppen *Hygrophorus calophyllus* (EN), av de 30 registrerte funnene i Norge er 4 (nå 5) fra Nord-Trøndelag. I år kunne vi innlemme praktrødskivesopp *Entoloma bloxamii* (VU) i Trondheims funga, den er ellers hittil funnet på 5 lokaliteter i hvert av Trøndelagsfylkene. Svart trompetsopp *Craterellus cornucopioides* er også registrert i Sør-Trøndelag i år, i Rissa. Det forrige funnet i ST gjorde A. Blytt i 1879 på Røros! Og i 2005 ble den funnet i Steinkjer, det eneste funnet i Nord-Trøndelag.

Det siste feite funnet er en uanselig liten barkboende sopp på selje, den har ikke norsk navn engang, nemlig *Steccherinum oreophilum* (VU) som ble funnet på Tautra. Dette er det sjuende funnet i Norge og selvsagt det første nord for Dovre. Soppregristrering (les soppjakt) er fascinerende, det er nok jaktinstinktet som driver oss i tillegg til at "det er så mye rart der ute".

Medlemsnytt

Referat fra ekskursjoner 2009

Lørdag 30. mai. Vårtur til Byneset. 7 personer møtte opp ved Berg bedehus. Derfra gikk vi et stykke opp i Bergskaret og tok av nordover mot Heisjøen. Ett av hovedmåla for turen var varmekjære elementer i de bratte sør- og vestskråningene. Like øst for Heisjøen fant vi alm og hassel oppunder ei bergrot. Her vokste også bl.a. hengeaks, lundrapp, lodneperikum, kranskonvall, vårerteknapp og ullarve. Ved stien videre nordover fant vi også spissmorkel. Vi returnerte til riksvegen via vegen til skytebanen.

Mandag 6. juli. Åpen dag med omvisning i Sølendet naturreservat på Brekken. Den årlige omvisningen i Sølendet naturreservat, Brekken, arrangert sammen med "Byen, bygdene og kunnskapen" gikk av stabelen 6. juli. Guider var Asbjørn Moen og Dag-Inge Øien. Været var ikke det beste, men det var stort sett oppholdsvær så lenge omvisninga varte. De 45 frammøtte fikk likevel en flott dag på Sølendet. De ble gitt generell informasjon om Sølendet ved Nerlaua og et par timers guiding langs naturstien i reservatet. Det ble orientert om

hydrologien i området som gjør Sølendet unikt, om forskning og skjøtsel i reservatet samt glimt fra tida da området ble brukt som slåttemark. Ved Dalbua var det kafferast og orientering om skjøtselarbeidet med demonstrasjon av skjøtselsutstyr ved oppsynsmann Tom Johansen fra Røros kommune/SNO. Mange av artene karakteristiske for rikmyr og urterike engskoger ble demonstrert undervegs. Det var tidlig i orkideblomstringa enda, men marihånd-artene var kommet godt i gang, og alle fikk se rikelige mengder med både blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, skogmarihand *D. fuchsii*, lappmarihand *D. lapponica* og flekkmarihand *D. maculata*. Også svartkurle *Nigritella nigra* ble demonstrert.

Floraprojekt Midt-Norge,

Av Heiko Liebel (styremedlem med spesielt ansvar for lokalfloraprojektet)

Ved to kartleggingshelger, i slutten av juni og slutten av juli 2009, avsluttet vi kartleggingsprosjektet i Malvik kommune. Bare i år samlet vi inn ca. 1680 registreringer på 12 krysslister fra 1-kvadratkilometerruter.

Gjennomsnittlig deltok 6 deltakere, som gjorde en god innsats for å finne mest mulig arter. Diversiteten av registrerte arter var høy (ca. 140 arter per kryssliste) og høy var også diversiteten i deltakerne. Det var både profesjonelle- og amatør-botanikere med fra 5 forskjellige land (England, Italia, Nederland, Norge og Tyskland). Botaniske godbiter under kartleggingen var rødflangre, olavstake, breiull, blodmarihand, gytjeblærerot, myrtevier, stort- og småtveblad og mye mer. Dataene fra innsamlingene av NBF Trøndelagsavdeling i Malvik kommune fra de siste årene skal nå gjøres tilgjengelig, og sammenligne våre funn med de historiske funn og lage artskart og publisere det i Blyttia eller lignende tidskrift. Er du interessert i å hjelpe med dette kan du ta kontakt ved å sende en e-post til : nbf.tla@vm.ntnu.no eller ringe 906 44 907. En hjertelig takk til alle deltakere i prosjektet så langt!

Floraprojekt Midt-Norge 2010, kartlegging i Snillfjord kommune
Det nye kartleggingsområdet blir Snillfjord kommune, et spennende og variert område med både fjord, strand og fjell

(opp til 791 m.o.h). Selv om hovedparten av bergartene er næringsfattige, viser det kvartærgeologiske kartet over kommunen gamle strandavsetninger flere steder langs fjorddalene. Disse kan inneholde mye kalkholdige skjell som forvitrer og dermed gir grunnlag for mer artsrike plantesamfunn. Snillfjord kommune er en av de minst undersøkte områdene i Midt-Norge og vår innsats kan heve kunnskapsnivået om lokalfloraen betraktelig. Botaniseringen skjer ved at vi deles i grupper som hver får ansvaret for en kvadratkilometer. Etter botaniseringsturen samles vi til en gjennomgang av innsamlet materiale, faglig utveksling og sosialt samvær. Alle er velkomne (botanikere av alle slags, studenter, elever, naturelskere og andre interesserte). Det er mulig å overnatte på Krokstadøra skole, hvor det er mulig presse og bestemme planter (inkl. mikroskopering). Vi prøver oss på en langhelg (fredag-søndag) og en "vanlig" helg (lørdag/søndag). Du er velkommen å delta i alle dager men det er også mulig å delta bare på enkeltdager. Merk av: Langhelg: 25.-27.06.2009 og

Helg: 7.-8.08.2009. Når vi nærmer oss våren kommer vi tilbake med mer informasjon. Er du interessert i å delta? Send en e-post til: nbf.tla@vm.ntnu.no eller ring: 906 44 907. Siste nytt om turene får du her: http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/florapro_mn.html

Villblomstenes dag – søndag 20. juni 2010

Når blomsterprakten er på sitt mest spennende, arrangerer de nasjonale botaniske foreningene i Norden turer i nærmiljøet. Turene passer for alle aldersgrupper og starter på angitte oppmøtesteder kl 13, dersom ikke annet blir annonsert. De fleste turene er av 2-3 timers varighet, med innlagt matpause. Informasjon om eventuelle endringer blir gitt bl.a på internettssidene til Trøndelagsavdelinga http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/ og de nasjonale sidene for Villblomstenes dag <http://www.villblomstenesdag.no>.
Trondheim: Leinstrand,
Laugolia Møtested:
Rasteplassen i svingen like øst for reservatet (Sundet).
Turledere: Dag Inge Øien,
Sigmund Sivertsen Turmål:
Vandring langs naturstien.
Trondheim: Devlebukta

Møtested: Parkeringsplassen i Devlebukta. Turledere: Arne Odland

Trondheim: Teisendammen
Møtested: Byåsen butikkssenter
Turledere: Asbjørn Moen og Berit Forbord Moen. Turen går langs brei og fin sti.

Oppdal: Kongsvoll Møtested: Kongsvoll fjellstue. Turledere: Tommy Prestø. Turmål: Tur i kulturlandskapet på Kongsvoll, inkludert Kongsvoll fjellhage. Vi ser på fjellplanter og artene i knauser og enger .

Selbu: Selbustrand - Grøtte
Møtested: Veikryss ved Solem.
Turleder: Thyra Solem og Bjarne Grøtte. Turmål: Natur og kultur langs gammel ferdaveg.

Hemne: Turmål og oppmøtested vil bli kunngjort seinere i lokalpresse, plakater og hagelagsarrangementer
Turledere: Martin Steinveg og Egil Ingvar Aune i samarbeid med Hemne Hagelag.

Surnadal: Vindøladalen.
Møtested: Parkeringsplass ved bommen. Turleder: Dordi Kjersti Mogstad. I samarbeid med Nordmøre museum, avd. Svinviks arboret. Turmål: Gammel seterdal prega av fortsatt beitebruk og setring. Vi ser på setermark og myr. Vegavgift kr 50,- for å komme til startpunkt med bil.

Malvik: Flatholman. Møtested: Parkeringsplassen ved Flatholman i Muruvik.
Turledere: Jan Erik Kofoed og Harald Kildal. I samarbeid med Trondheim Nyttvekestforening. Turmål: Området har blanding av strandberg, strandeng, bar- og lauvskog. Strandberga er særlig interessant med innslag av sørlige arter.

Stjørdal: Øver-Langstein.
Møtested: Blir annonsert seinere. Turledere: Arnt Steinvik og Tor Bjørgen. Turmål: Rik myr og sørberg.

Levanger: Staupsmarka.
Møtested. Prix-butikken på Levangerneset. Turleder: Bjørg Rindal. Turmål: Blandingsskog.

Møteplan våren 2010

1. februar: *Hans Stenøien* – Truede arter får evig liv. Høsten 2008 startet NTNU Vitenskapsmuseet i samarbeid med HUNT biobank arbeidet med å samle inn genetiske ressurser fra truede arter i Norge. Navnet på denne samlingen er ColdGene, og målet er å samle og oppbevare DNA og vevsprøver fra utbredelsesområdet til alle norske rødlistede arter. Dette arbeidet vil få betydning for vår kunnskap om truede arter og våre muligheter for å bevare

biologisk mangfold. Hans K. Stenøien er professor i biosystematikk ved NTNU VM, og arbeider med spørsmål knyttet til artsdannelse og evolusjonære prosesser hos planter. Månedensblomst Huldreblom med Heiko Liebel .

1. mars: Årsmøte.

Førsteamanuensis *Terje Thun* og avd. ing. *Helene Løvstrand Svarva* – Årringer arkiverer klimadata. Rekonstruksjon av tidligere tiders klimaendringer kan avsløre om den globale temperaturøkningen vi opplever i dag er naturlige svingninger eller noe dramatisk nytt. Ved å studere vekstvariasjoner i trærnes årringer kan en rekonstruere sommertemperaturen år for år tilbake i tiden. Dette foredraget vil belyse denne metoden, og presentere arbeidet som er utført på furumateriale fra indre del av Sognefjorden. Kveldens foredragsholder *Helene Løvstrand Svarva* tok sin Mastergrad på dette arbeidet i 2009, med *Terje Thun* som veileder.

12. april: *Inger Gjærvoll* - Smakebiter fra natur og kultur i Kina. Lektor *Inger Gjærevoll*, Gerhard Schønings skole, var på en 16 dagers tur i Kina påsken 2009. Kina har nesten alle

vegetasjonstyper som finnes på den nordlige halvkule med unntak av arktisk. I nord er klimaet temperert og kjølig, i sør er det tropiske regnskoger. Det totale antallet med frøplanter er ca. 30.000, hvorav over 200 slekter er endemiske. Mange av våre nyttevekster kommer fra Kina. I kveld vil hun vise bilder og fortelle om en reise i Midtens Rike. Månedensart: Gulmøkkmose med *Kjell Ivar Flatberg*.

3. mai: *Berit Forbord Moen & Asbjørn Moen* - Naturvariasjon i Kaukasus. Høsten 2009 deltok foredragsholderne i en internasjonal myrekskursjon i Georgia og Armenia. Området har svært stor naturvariasjon både når det gjelder naturtyper og flora. Ved Svartehavet er det 3000 mm med nedbør og store høgmyrer som er helt spesielle. Ellers vil varierte kulturlandskap med seterbruk, kulturminner, interessante byer og folkelev liv bli omtalt. Månedensplante: Maigull med *Egil Ingvar Aune*.

STOFF TIL NESTE NUMMER AV ORE-BLADET

Vi treng stoff til bladet. Alt botanisk stoff er av interesse. Ta kontakt med redaksjonen om du har noe. Frist for stoff til neste nummer av Orebladet er 1. mai. 2010.

Bilde 7. Tunbalderbrå.
Kotsøy stasjon/plattform
28.08.2009.

Bilde 8. Kjempespringfrø
med blomst og sprekkefer-
dig kapsel. Støren stasjon
09.08.2009.

Bilde 6. Bladfaks, godt modent! Støren stasjon
07.09.2009.

Bilder frå Jernbaneplanter av © Leif Galten

B

Returadresse:

Norsk botanisk forening
Trøndelagsavdelingen
Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Innhold

Jernbaneplanter i Midtre Gauldal	4
Hamskifter	4
Tore Ouren og floraen i Gauldalen	5
Jernbaneplanter	7
Nye jernbaneplanter?	13
Historien om noen eiketrær.	16
Feite funn sopphøsten 2009	20
Medlemsnytt	22
Referat fra ekskursjoner 2009	22
Floraprojekt Midt-Norge,	23
Villblomstenes dag - søndag 20. juni 2010	24
Møteplan våren 2010	25

Kartlegging i Malvik 2009